

PRANAS SAMULIONIS, šv kšna
ALEKSANDRAS DAMBRAUSKAS—
MOKSLININKAS

ž a n g o s ž o d i s

Kiekviena kult ringa tauta turi savo didvyri , kovojusi d l jos laisv s, rodžiusi jai kelius šviesesn ateit , iš lusi jos vard mokslo ar grožin s literat ros veikalais. Tuos didvyrius — tautos vadus, mokslavyrius, rašytojus, kovotojus d l laisv s ir geresnio tautos b vio tauta gerbia: stato jiems paminklus,, rašo apie juos veikalus, kad v lesn s kartos pasekt j pavyzdžiu, pavadina j vardais vairias mokslo ir kult ros stai gas ir t. t.

Mes, lietuviai, taip pat turime žymi ir tautai nusipelniusi žmoni . Juos laikome tautos didvyriais, tautiško atgimimo žadintojais; iš j s m m s ir semiam s stipryb s tolimesniems žygiams. Senov s Lietuvoje iškyla tokie kunigaikš i vardai, kaip Mindaugas, Gediminas, Algirdas, K s t utis, Vytautas ir kit. Neseniai švent me dviej paskutini , tiesa, populiariausi ir mylimiausi kunigaikš i , sukaktis. Bet jie kažkaip yra per toli nuo m s , perdaug išidealizuoti ir atitraukti nuo kasdieninio gyvenimo. Be j , turime nemaža nusipelniusi tautai žmoni , gyvenusi v liau, tautos priespaudos laikais, ir kovojusi d l m s tautos laisv s ir nepriklausomyb s, k lusi jos medžiagin ir dvasios kult r , k. a.: vysk. Motiej Valan i , Siman Daukant , vysk. A. Baranausk , dr. J. Basanavi i , dr. V. Kudirk , Mairon ir vis eil kit . Daug t , anot Jakšto, „užgesusi žiburi “ esame daugiau ar mažiau vertin ir pagerb . Kadangi kov d l tautos laisv s ir nepriklausomyb s laikai, palyginti, n ra mums tolimi, tai tebeturime nemaža nusipelniusi ano meto darbuotoj ir gyv j tarpe, kaip prel. Aleksandr Dambrausk -Adom Jakšt , Lietuvos Katalik Mokslo Akademijos pirminink , kan. dr. J. Tum -Vaižgant ir kt.

Apie pirmojo darbus ir nuopelnus, ypa mokslo srityje, šio garbingo suvažiavimo organizatoriai ir yra paved man kalb ti. Tai, prisipažinsiu, yra nelengvas darbas, nes: 1. norint kalb ti apie gerbiamo Prelato mokslo darbus, reikia pa iam b ti t mokslo sri i , kuriose jis yra dirb s, specialistu, o aš kaip tik juo nesu; 2. jo darbams vertinti arba bent ar iau su jais susipažinti neužtenka vienos paskaitos, bet reikia ištiso paskait ciklo. Tod l aš trumpoje savo paskaitoje ir nebandysiu duoti pilno prel. A. Dambrausko darb vertinimo, o tik stengsiuos padaryti trump t darb

apžvalg ir iškelti A. Dambrausk -Jakšt , kaip pavyzd ši dien Lietuvos mokslininkams ir mokslo m g jams. Už pasitaikiusius paskaitoje netikslumus ir nukrypimus iš anksto atsiprašau paties prel. D. ir gerbiam j šio suvažiavimo dalyvi .

I. MOKSLIN S A. DAMBRAUSKO DARBUOT S APŽVALGA

1. A. D a m b r a u s k o g y v e n a m o j i e p o c h a

domiais ir sunkiais laikais gyveno ir k r D. Gim jis prieš pat bau-
džiovos panaikinim Lietuvoje (1860 m.), mokslus jo priešaušrio ir
„Aušros“ laikais, kada pirmieji m s tautiško jud jimo daigai m ro-
dytis; jis išgyveno kov d l spaudos ir tautiškos kult ros laikus, — iš-
gyveno pats aktingai tose kovose dalyvaudamas, b damas priešakin se
kovotoj eil se. Nors ir baustas penkeri met ištr mimu, ta iau nepa-
b go, nepamet kovos ginklo ir dar smarkiau puol tos kovos s kur .

Nuo „Aušros“ laik prasid jo m s visuomen s diferencijacija. Pra-
sid jo kovos pasaul ži ros plote. Nihilizmo dvasia užsikr t nemaža m s
besimokan ios rus universitetuose jaunuomen s dalis. Bedievyb ir so-
cijalizmas prad jo gr sti m s kraštui. Ir ia A. Jakštui teko b ti tos
kovos vadu ir nemaža toje kovoje nusverti.

Iškovojus spaud , atsirado naujas darbas — spaudos organizavimas,
laikraš i leidimas. Ir tas darbas rado uol darbinink Jakšto asmenyje.
Nauji vykiai, ir žymiausias iš j — didysis karas, atneš mums laisv .
Ir Lietuvos valstyb s k rimosi laikus teko A. Jakštui išgyventi.

2. D a u g i a š a l i s t a l e n t a s

Per 73 amžiaus ir 43 literat ros darbo metus teko nemaža A. Dam-
brauskui nudirbti. Jis savo darbais yra pla iai ap m s ir didel bar išva-
r s. Šiandien mes apie j kalbame, kaip apie pirmaeil mokslinink , nors
joki pareig mokslo staigoje jau nuo 1906 m. neina, — ir tai ne vienos
kurios srities mokslinink , bet keli . Jis yra ir teologas, ir filosofas, ir
matematikas, ir estetas bei kritikas, ir kalbininkas, ir socijologas, neminint
jau to, kad jis yra žymiausias katalik publicistas, redaktorius, visuo-
men s darbuotojas, pagaliau, poetas. Kokia plati amplitud : nuo mate-
matiko iki poeto!

Pirmiausia kyla klausimas: kod l gi A. Jakštas yra toki vairi sri i
darbuotojas? Ar tai paprastas intelektualinis godumas, ar tas reiškiny-
s turi gilesni priežas i? Iš vienos pus s t reiškin galima išaiškinti pa-
ties prel. A. Dambrausko prigimtimi: jis, iš prigimimo link s daugel
dalyk , niekad nenor jo atsid ti vienam kuriam dalykui, siaurai mokslo

sri iai, nes „atsid jus vienam kuriam dalykui“, sako pats A. Dambrauskas savo užrašuose („M s Senov“, II knyga, 53 pusl.), „tuojau pajusdavau to dalyko siaurum ; jausdavaus jame suvaržytas, suspaustas. Tod l ir džiaugdavaus iš to siauru io kal jimo ištr k s.“ Iš antros pus s, j tok padar pats t laik gyvenimas. Tais laikais, kada susipratusius lietuvius intelligentus gal jai ant piršt suskaiityti, tauta buvo reikalinga ne siaur specijalist , o žmoni , gyvai atsiliepiam i kiekvien gyvesn tautos reikal . Juk tokie daugiadarbiai buvo ir kiti to laiko darbuotojai, kaip dr. J. Basanavi ius, dr. V. Kudirka. Ir vienas ir antras buvo gydytojais, o dirbo visai kitus, ne savo specijalyb s darbus. Iš jaunesniosios kartos juos yra šiuo atžvilgiu panaš s gerb. prof. Pr. Dovydaitis ir kt.

B damas daugelio sri i darbininku, A. Dambrauskas, man rodos, laimingai išveng paviršutiniškumo ir diletantizmo, daugiausia gresian io panašiais atvejais. A. Jakšto-Dambrausko tartas mokslo žodis visuomet buvo pagr stas ir gilus.

Pirmiausia peržvelgsime jo teologijos ir filosofijos moksl srities darbuot .

3. Teologas ir filosofas

Kaip visi žinome, A. Dambrauskas yra dvasininkas. Pagrindiniu jo, kaip kunigo, studij objektu buvo teologija ir jai artimi mokslai. Teologijos ir filosofijos mokslais Dambrauskas prad jo dom tis gana anksti, b damas Šiauli gimnazijoje ir Petrapilio universitete. Gyvendamas Ustiužnoj, ištr mime, dar daugiau turi progos sigilinti juos ir jau pradeda pats rašyti: parašo *Pisma katoli eskago bogoslova k pravoslavnomu* ir kosminio ratavimo teorijos kritik . Be to, jam teko eiti Šv. Rašto d s tytojo pareigas Kauno kunig seminarijoje ir Petrapilio kunig akademijoj. Bedirbdamas Kauno kunig seminarijoj, paraš : „*Doctrina ecclesiae russicae de libris deuterocanonicis*“, kuri paskelb teologijos mokslo žurnale „Revue biblique“. ia min tos studijos autorius, remdamasis tikybini knyg tekstais, steng si griežtai rodyti, kad rus teologai nepripaž sta deuterokanoni knyg kv ptomis. Ta prof. A. Dambrausko studija v liau susidom jo ir kiti teologai, kaip augustinijonas M. Jugie, žymus rytie i teologijos tyrin tojas. Jis savo veikale: „*Histoire du Canon de l'Ancien Testament dans l'Eglise Grecque et l'Eglise Russe*, Paris, 1909“ mini t studij ir jos autori , kaip vien iš pirm j to klausimo kl j , ir j cituoja.

Per ketverius metus bed stydamas Šv. Rašt Petrapilio kunig akademijoj, A. Dambrauskas paraš kelias tos srities studijas: „*Prelectiones exegeticae* 1. *In Evangelium S. Johannis*, 2. *In selectos psalmis*, 3. *In Hexaemeron*“. Tas paskaitas jo klausytojai buvo hektografav . Dr. J. Tumo liu-

dijimu, tas studijas kiek prapl t s, but D. sudar s disertacij Teologijos Daktaro laipsniui gauti.

Tos Šv. Rašto studijos A. Dambrauskui v liau gyvenime buvo naudingos dirbant publicisto darb , recenzuojant veikalus, kovojant su Bažny ios priešais.

Be min t Šv. Rašto studij , A. Dambrauskas nemaža raš ir apologetikos klausimais. Kapitalinis jo šios srities veikalas yra *Mokslas ir Tik jimas*“, atskirai spausdint apologetišk straipsni rinkinys. „Jakšto gyvenimo tez“, sako vysk. Pr. B ys min tos knygos vade, „buvo ir yra: religija ir mokslas dvi draugingos, viena antrai naudingos, tautai ir visiems žmon ms išganingos brangenyb s. Ta tez spindi šios knygos varde: „Mokslas ir tik jimas“. Jaunas buvo Jakštas, kada dviej pakraip kova prasid jo Lietuvoje. Jis jau paseno, ji dar nesiliov . Jis ne vien ži r jo kov , bet jis kovojo.“

Tas pats vysk. Pr. B ys toliau rašo: „Albertui M. Weissui mirus 1925 m., pasibaig didži j Vokietijos ir pasaulio apologet laikotarpis. Jakštas nestoja Hettinger'io, Schanz'o, Weiss'o eil n, jiems gyviems tebesant, nesi m uždavinio j prad t j ir gerai past m t j darb tobulinti. Jis buvo Lietuvos apologetas ir pirmiausia, beveik be išimties, tai jam r p jo, k lietuvi dvasios, proto ir kult ros gyvenimas buvo iš l s. Jakštas atsakin davo tik tuos priekaištus, kuriuos iškeldavo Lietuvoje kovojantis antikristijanizmas.“

Savo apologiškuose straipsniuose A. Dambrauskas iškyla ir kaip gamtininkas, sek s t moksl pl tojim si, ir kaip socijologas, ir kaip istorikas. .. Kad geriau paaišk t , kuriuos klausimus sprend Dambrauskas apologetas, pacituosiu kai kuri t straipsni antraštes: Materijos paslaptis, Pasaulis ir jo ribos, Pasaulio pradžia mokslo ir apreiškimo šviesoje, Žmogaus paslaptis, Žmogaus siela, Žmogaus laisv ir religija, Telepatija ir teleidija, Trys didieji Dievo žodžiai, Tik jimo paslaptys, Transsubstancijos paslaptis, Viešpaties malda, Kas yra teokratija, Religija ir mokslas, Didžioji Realyb ir Dievas, Subjektyvizmas katalik publicistikoje, Antimilitarizmas Lietuvoje, Katalikiškojo pacifizmo d sniai, Kas yra politika?, Kas yra istorija?, K mokslas gali pasakyti apie pasaulio pabaig ?, Ar daug bus išganyt j ? ir kt.

Žodžiu, Jakštas apologetas stov jo Bažny ios ir tik jimo sargyboje, ir kada gyvenimas pašauk , stojo kov su jo priešais, kovodamas su iškilusiomis klaidomis ir nukrypimais nuo Bažny ios mokslo.

Bet tuo dar A. Dambrausko, kaip teologo, darbai nesibaigia. Jis yra ir teologas praktikas, paraš s ar išvert s vis eil veikal praktikos reikalui, k. a.: „Švent j gyvenimus“, „Giesmyn l bažny i chorams“, „Giesmes šv. Pranciškui“, „Gav nios knygel“, „Mald knygel Lietuvos jauniui“ ir t.t.

Dambrauskas filosofas daugiau pasireišk , svarstydamas meno ir grožio problemas. vairiais laikais jam teko rašin ti apie meno k ryb ir ginytis tiek su senais meno teoretikais, tiek ir su naujaisi jo srovi atstovais. Tokiu b du susidar nemaža straipsni , lie ian i vairius meno klausimus ir k rybos problemas. Tuos straipsnius surink s, j autorius 1931 m. išleido atskira knyga, pavadinta „*Meno k rybos problem*“ vardu. Tos pat r šies yra ir pra jusiais metais iš jusi „*Amžinoji poezija ir jos k ryba*“, atspausa iš „Židinio“. Nors min tais veikalais j autorius ir nesukuria atbaigto estetikos mokslo, bet tuose veikaluose surinkti straipsniai, kaip pats A. Jakštas sako, „papildo vieni kitus ir sudaro tam tikr krišk ionišk men paži r sistem .“ (*Meno k rybos problemos*, 3 pusl.).

Daugiausia vietos A. Jakštas paskyr pagrindin ms estetikos problemoms, t. y. grožio ir meno problemoms, svarstyti. Grožio šaltiniu A. Jakštas laiko Diev . „Mano giliu sitikinimu“, sako jis, „kiekvienas grožis yra visada Amžinojo Logoso atspindulys. Žem je n ra ir negali b ti tiesos, labo ir grožio kaip tik iš Jo ir per J.“ A. Jakštas skiria gamtos ir meno grož . Pastar j aptaria taip : „Meno grožis — tai tiksliai vienyb s ir vairumo sintez , vartojamoji id jai išreikšti protui prieinamu ir jausmams maloni b du“ (*M. k pr.*, 26 pusl.). Remdamasis H. Klug' u, m s kritikas sako, kad grožis gl d s tam tikroje harmonijoje bei proporcijoje, tam tikroje tvarkoje ir tam tikroje vienyb je. O menas es s žmogiškoji grožio k ryba. Eidamas teologijos aksioma, kad Dievas yra suk r s žmog pagal savo paveiksl ir panašum , A. Jakštas Dievo k rybos s vok analogine prasme taiko ir žmogui, teigdamas, kad j (žmog) „tam tikra prasme reikia laikyti irgi k r ju, nes panašiai Diev jis sugeba sukurti nauj daikt , kuri pirma pasauly n r buv .“ Tod l visa m s meno k ryba turinti b ti ne kas kita, kaip apsiereiškian ios in m e n s u r a, n u m é r o e t p o n d é r é Dievo k rybos paveikslas ir panašumas. Taigi išeina, kad žmogaus k rybos norma turi b ti Dievo k ryba. Žmogus k rimo akte pakyl s aukš iau už save, tamp s panašus Diev K r j . Tuo b du k rimas virst s aukš iausiu gyvyb s apsiereiškimu žmoguje.

Pat k r j A. Jakštas išaukština, laikydamas j Dievo k rybos t s ju, tautos vadu, ateities pranašu. „Tikri dainiai“, sako jis, — „tai ateities pranašai. Jie giliau jau ia ir toliau mato. kv pimo valandoje j dvasia pakyla aukš iau kasdieninio gyvenimo s lyg , susiduria su aukštesniu id j bei grožio pasauliu. Iš ia sužiba jiems nežemiška šviesa, gaminanti naujos poezijos k rini “ (*M. N. L.*, I t. 215). Pagrindinis meno tikslas yra grožio k rimas. Be jo, A. Jakštas menui skiria ir utilitarini uždavini , kaip antai : skaistinti žmones, rodyti jiems ateities idealus, vesti tai, ko dar n ra, bet kas turi b ti. Poezijos atstovus jis laiko socialiniais veik jais p a r e x c e l l e n c e , nes jie sužav j ved paskui save vis taut .

Savo kritikos straipsniuose A. Jakštas sprend turinio ir formos meno

veikale santykiavimo klausim . Jis yra turinio ir formos pusiausvyros šalininkas. „Poezijos esm“, sako A. Jakštas, „sudaro kr v sujungti min i kilnumas, jausmo gilumas ir rim skambumas. Kitaip sakant, poezijoje lygiai svarbu, tiek jos turinys, tiek ir jos forma. Kur n ra harmoningos t dviej element sintez s, ten n ra n poezijos. Maža tai — jos gali neb ti net ir tr kstant kokio nors vieno iš ši dviej element . Aukštos mintys be dailios formos bus filosofiškoji proza, dail s rimai be minties — bus tuš ias dekadentizmas.“ (M. N. L., I t. 215 p.)

Ypatingai griežtai A. Jakštas iškl savo estetikoj meno ir moralyb s problem . Jis pasisako „Meno ir k rybos problem“ veikale, kad menas jam r p j s nuo pat jaunyst s, jis j ir studijav s iš knyg , ypa meno santykius su moralybe. Kaip jau min ta, jis tiesos, g rio ir grožio šaltiniu laiko Amžin j Log . Iš to jau galime spr sti, kad menas ir moralyb j o paži romis turi sutarti: menas neturi nusižengti moralyb s d sniams, atvirks iai, jis turi dorinti žmon s, nes „kas elgiasi ne etiškai, tuo pa iu ir neestetiškai ir nelogiškai“, sako Jakštas. B damas griežtu meno moralyb s šalininku, jis yra griežtai pasmerk s ir nuogybes mene, ir naujovišk sias literat ros bei meno sroves.

Taigi, A. Jakštas pirmasis Lietuvoje yra sudar s tam tikr krikš io nišk , kaip jis sako, men paži r sistem . Pagrindiniais klausimais jis sutinka su neoscholastikais estetais.

A. Dambrauskas-Jakštas yra dirb s ir logikoje: jis paraš „Logikos vadov l mokyklos reikalui“ ir „Logikos evoliucij“. Šiame veikal lyje jo autorius, papildydamas „Logikos vadov l“, teikia žini apie gyvuli , vaik , primityvi žmoni logik ir apie naujausi , anot jo, kai kuri istorik prasimanyt viršlogik , pavadint nauju metalogikos vardu.

Žymi viet mokslin je literat roje A. Dambrauskas užima kaip matematikas.

4. M a t e m a t i k a s

Jau gimnazijoje jis pam go griežtuosius mokslus, ypa matematik . Baig s gimnazij , niekeno never iamas jis stoja Petrapilio universitet ir pasirenka gamtos matematikos fakultet . Ta iau Dievo Apvaizda pa kreip jo gyvenim kita linkme: jis tapo kunigu. Tokio jau b ta Apvaizdos plano. Jei A. Dambrauskas b t baig s matematikos mokslus ir v liau atsid j s tik jiems, tikriausiai b tume tur j gars matematikos profesori , o gal ir genijal tos mokslo srities k r j . Ta iau neb tume tur j to Jakšto, kur šiandien turime ir kuriuo mes, Lietuvos katalikai, galime pasididžiuoti.

Šiaip ar taip, A. Dambrauskas, nu j s dvasininko keliu, nepamiršo savo pam gtosios matematikos: jis tam mokslui atidav savo duokl .

Iš jo paskelbt matematikos rašt yra šie: „Naujos trigonometrijos sistemos“, „Bendras b das taisyklingiems daugiakampiams ratilam br žti“, „Trys garsiausi matematikos klausimai“, „Matematiškas bi i instinktas“, „Vysk. A. Baranauskas kaip matematikas“, „Hoene-Wronskis — matematikas“, matematikos vadov liai mokykloms ir kt.

Kad Jakštas matematikas, žymu ir kituose moksluose: jis bando religines tiesas rodyti su matematikos pagalba, jis kalba apie matematišk j dail s d sn , jis pagaliau ir savo poezijoje palieka matematiku.

Taigi, Lietuvos Universiteto gamtos matematikos fakultetas, pagerbdamas j už nuopelnus matematikos moksl srityje matematikos garb s daktaratu, konstatavo, kad jis savo gausingais raštais pasirod gerai susipažin s su vairiomis matematikos šakomis ir ne mažiau joms nusipeln s, nes jusiai pirmas, nešdamas ir dovanodamas t vynei š tiksl j moksl , yra tap s, tartum, matematikos moksl ženklanešiu (ištrauka iš Gamtos-Matematikos fakulteto garb s daktaro diplomo, duoto A. Dambrauskui).

Deja, prel. A. Dambrauskas, kaip matematikas, n ra kiek pla iau dar vertintas. Jo ir matematikos raštai, kuri yra sudar s ir paruoš s spaudai didel tom , tebelaukia leid jo. Pirmiausia reik t išleisti jo matematikos raštus, kuri tarpe yra dar niekur spaudoje neskelbt , paskui m s matematikai tur t pla iau supažindinti Lietuvos visuomen su matematiška jo k ryba. Šiandien girdime, kad jis nauj dalyk matematikoj išrad s, žinome apie jo gabumus toje srityje, bet viso to niekas iki šiol gerai neištyr ir Jakšto matematiko vietos Lietuvos ir kit krašt matematik tarpe nenustat . —

A. Dambrauskas yra dirb s ir kitose mokslo šakose. Jis taria savo žod ir kalbos klausimais, ypa populiarizuoja Lietuvoje Esperanto kalb , rašydamas net ja žymius savo matematikos ir kt. veikalus.

Tikru enciklopedininku A. Dambrauskas pasirodo savo kritikos raštais.

5. Mokslo veikal kritik as

Kritiku A. Jakštas-Dambrauskas liko atsitiktinai, redaguodamas „Draugij“, literat ros, mokslo ir politikos laikrašt. „Kritika, recenzij rašymas“, sako jis *Meno k rybos problemose* (308 pusl.), „nedar man n mažiausio malonumo: anaip tol, — tai buvo sunkus ir nuobodus darbas. Mielai b iau j užleid s (ir neretai užleisdavau) kitiems, bet, deja, dažnai kit recenzent neatsirasdavo.“ Taip, pareigos ver iamas, A. Jakštas yra recenzav s vairiausius veikalus, pradedant perijodiniais grožin s literat - ros, baigiant mokslo veikalais. Tuos jo kritikos raštus 1923—24 m. Švietimo Ministerijos knyg leidimo komisija išleido dviem didžiuliais to-

mais, pavadintais „*M s Naujosios Literat ros*“ vardu. Mums šiam reikalui domus t knygy skyrius apie *mokslo literat r*. Nor damas parodyti, kiek plaiai A. Jakštas kaip kritikas apima, pacituosiu to skyriaus suskirstymų poskyriais: 1. filosofija (5 rec.), filologija (35 rec.), istorija (28 rec.), matematika (20 rec.), gamtos mokslai (23 rec.) ir pedagogika (15 recenzijų).

Vienos recenzijos yra trumpos, informacinio pobūdžio, o kitos ilgesnės ir savo turiniu gilesnės. Jose A. Jakštas parodo gilų nusimanymą kalbamais klausimais, duoda labai vertingų pastabų, o ten, kur jis nesutinka, polemizuoja su recenzuojamojo veikalų autorium.

A. Dambrauskas recenzuodavo žymiausius lietuvių veikalus, parašytus lietuvių ir kitomis kalbomis, kaip disertacijas mokslo laipsniui gauti ir kt. Randame prof. B. Bio, prof. St. Šalkauskio, dr. Steponavičiaus, dr. J. Basanavičiaus ir visos eilės kitų autorių veikalų recenzijas. Plačiau apie tas jo recenzijas nekalbės, pavyzdžiui, daliai noriu supažindinti su St. Šalkauskio disertacija *Apie pasaulio sielą Vladimiro Solovjovo filosofijoje* (L'ame du monde dans la philosophie de Vladimir Soloviev) recenzija. Recenzentas, supažindinęs su disertacija ir, apskritai, įteigiamai vertinęs, parodo nemažą tuo klausimu nusimanymą. Jis kaikur nesutinka su doktoranto išvedžiojimais ir taip dosto savo pažiūras kalbamąjį dalyką: „Mažiau mus patenkina pastarasis skyrius, kur autorius bando Solov. pažiūras pasaulio sielą sukritikuoti, nes pasiekti pasiimtas tikslas autoriui yra tik pusėtinai tepavyko. Kad pasaulio siela nėra tuo, kuo ji esant man V. Sol., tai tiesa. Bet kad pasaulis būtų visai besielis, to autorius, griežtai imant, toli gražu nėra rodęs, Paprastai visi pasaulio sielos nebuvimo rodymai virsta tiltais, vedančiais vienan iš dviejų kraštutiniūm: arba materializman, arba panteizman. Nes jei pasaulis yra besielis, tai jis, būdamas materialis, yra gryna *mundi machina*, negyvas mechanizmas, milžiniškas *perpetuum mobile*, amžinos materijos amžinai savaiame besisukantis kuryš. Dievo hipotezė tam mechanizmui išaiškinti yra, anot Laplace'o, visai nereikalinga. O kas tos išvados priimti nenori ir tiki Dievą, tas, sekdamas žydais kabalistais, pasaulio sielos vieton jau jas priverstas statyti pat Dievą ir virsti panteistu arba monistu. Mūsų išmanyimu, V. Sol. klaida ne ta, kad jis pasaulio sielą yra prileidęs, bet ta, kad jis, bandydamas jos esmę nustatyti, susipainiojo, suteikdamas jai prieštaraujančią ypatybę“ (M. N. L. II t., 270 pusl.).

Toliau recenzijos autorius rodiną pasaulio sielos idėjos sutaikimumą su šv. Tomo Akviniečio filosofija, drauge iškelia Solovjovo filosofijos krikščioniškumą, pažymėdamas, kad nepas vien šios gaudynės Vakarų filosofai negalima rasti tiek krikščioniškų elementų, tokios minios kilnybės ir tokių gyvųjų pažiūrų gyvenimo klausimų, kaip pas Solovjovą.

Be mokslo veikal , kritikos rašt ir vairi straipsni žurnaluose mokslo klausimais, A. Dambrauskas daug prisid j s mokslui ir, apskritai, intelektualinei kult rai Lietuvoje kelti netiesioginiu b du, vadovaudamas kult ros ir mokslo organizacijoms, redaguodamas „Draugijos“ žurnal , polemizuodamas su kitais mokslo vyrais, pla iai koresponduodamas ir k. b.

6. Netiesioginiai nuopelnai mokslui ir m s krašto kult rai

1906 m. A. Dambrauskas, palik s Petrapil , kur buvo atskirtas nuo gyvo visuomen s darbo, gr žo Lietuv , apsigyveno Kaune ir atsistojo katalikiškosios ir tautiškosios akcijos priešakyje. Iki pat Nepriklausomyb s atgavimo jis buvo ašimi, apie kuri sukosi visas intelektinis ir kult rinis lietuvi katalik jud jimas.

Atgavus lietuviams spaudos laisv , reik jo organizuoti ger rašt leidim ir platinim . Tam tikslui buvo kurta Šv. Kazimiero Draugija, kuri nuo pat jos sik rimo iki šiam laikui s kmingai veda prel. A. Dambrauskas. Jo ir kit pastangomis, ta draugija labai išpl t , ypa prieš Didj kar , savo veikim , suvaidino ir dabar dar tebevaidina žym vaidmen krikš ioniškos ir tautiškos kult ros k limu Lietuvoje, ypa liaudies tarpe. 1931 m., šven iant tos draugijos 25 met sukakt , konstatuota, kad ji per t laik yra išleidusi 527 vairaus turinio veikalus. O išleist knyg egzempliori skai ius siek arti 3 milijon .

Šv. Kazimiero D-jos nuopelnai Lietuvos kult rai — labai didele dali mi yra paties jos pirmininko prel. A. Dambrausko nuopelnai.

Be Šv. Kazimiero D-jos, A. Dambrauskas veda ir Liet. Katalik Mokslo Akademij .

Kitas labai didelis A. Dambrausko nuopelnas yra „Draugijos“, m nesinio literat ros, mokslo ir politikos žurnalo, steigimas ir leidimas. Tas žurnalas jo su Didžiojo karo pertrauka nuo 1906 iki 1923 m. Aplink j anuo metu jo redaktorius buvo sub r s beveik visus lietuvius katalikus mokslininkus, visuomen s darbuotojus ir rašytojus. Bendradarbiavo žurnalui ir kaikurie nekatalikai ar kit paži r inteligentai.

Žurnalo mokslo skyrius buvo platus ir vairus. Jame buvo svarstomi teologijos, filosofijos, gamtos moksl , ekonomijos, pedagogikos, literat ros, kalbos ir kit mokslo sri i klausimai.

Žodžiu, žurnalas buvo skiriamas lietuviams inteligentams ir juos b r aplink save.

Prie „Draugijos“ prad jo eiti ir kiti inteligentams skiriami laikrašiai, kaip „Mokytojas“ ir „Ateitis“.

Kaip „Draugijos“ redaktorius ir to meto katalik akcijos Lietuvoje vadas, A. Dambrauskas ved labai pla i ir domi korespondencij . Per

ilg laik tos korespondencijos susidar nemaža kr va. Dabar ji yra Humanitarini moksl fakulteto rašt muziejuje. Iš jos galima spr sti, kiek daug A. Dambrausko, kaip žmogaus, tuomet tur ta reikšm s. Daug tos korespondencijos su mokslu nieko bendra neturi, bet nemaža A. Dambrausko laišk galima pavadinti moksliška is laiškais. Jis tais laiškais dispu tuoja, kelia kai kuriuos mokslo klausimus, duoda nurodym jaunesniems mokslo srities darbuotojams ir t.t. Pavyzdžio d liai su vienu tos r šies laišku, rašytu 1914 m. kovo 14 d. St. Šalkauskiui, susipažinsime : „Carissime, straipsn gavau. Vargais negalais j perskai iau ir pasistengsiu d ti kovo m nes . Beskaitydamas tamstos raštus, randu juose vien ypatyb : jie man s *nedaro geresniu*.¹ Aš manau, kad ir skaitytoj nepadarys geresniais. Perdaug juose galvojimo, per maž širdies, o dar *mažiau aiškumo*. Žinoma, tam iš dalies kaltas pats d stomo dalyko sunkumas, iš dalies neišdirbta, kaip reikiant, m s kalba. Ne be kalt s, rodos, bus ia ir Tamstos numyl tasis Hello. Kaip juristas advokatas, sveikas, brangini jame originalius sakinius, gražius žodžius. Taip, visa tai pas j yra, bet, deja, n ra pas j to, ko jokia gražbylyst negali užvaduoti — tai *sistematishkumo*, mok jimo daryti sintezes ir *aiškumo*. Mano išmanymu, Hello galima pavadinti „essayistu“, literatu, bet ne „filosofu“. O tikriausia b t pavadinus j krikš ioniškuoju *sofistu*. Kaip toksai, jis gal jo b t naudingas pranc z aristokrat salionuose, kur gerai parinktas *bon mot*, paprastai pavaduoja filosofišk argument , bet Tamstai mokytojus jis visai netinka. Kas kita filosofija, o kas kita pretenduojanti prie filosofiškumo gražbylyst à la Hello. Filosofijos gražbylyste taip pat negalima pakeisti, kaip ir matematikos. Gražbylystei rimtuose moksluose ne vieta. Tiesa, ir filosofiškus klausimus gvildenant, reikia rašyti *kuo gražiausiai*, bet tai tur eiti savai me, kaip pas Solovjov , o nedaryti pasistojus ant gražbylyst s koturn , kaip pas Hello. Sofistai pražud graik filosofij , nauji krikš ioniški Sofistai à la Hello gali pražudyti nauj j krikš ionišk j filosofij . D l to gi ir gan ilgok citat iš Hello, kuria Tamsta buvai užbaig s paskutin savo straipsn , aš tur jau išbraukti, nes ten radau vien tik „nabor slov“, kaip rusai sako, tikr min i chaos , ir jokio aiškumo. O tuo tarpu, anot Gratry, „la philosophie demande la clarté de tout.“ Tai tur t kiekvienas jaunas filosofas pasirinkti sau kaip š k . Filosofija, jei ne visk išaiškina, (18 p.) maža ko teverta, o kuri dar ir savo *aiškini muose* lieka *neaiški*, yra visai niekam netikusi. Tokia, mano manymu, ir Hello filosofija. J galima pavadinti salion filosofija, bob (atsiprašau mesdames') filosofija, bet ne mokslo filosofija. Taigi, ir Tamstai patar iau Hello mesti lauk, nors jis ir didelis katalikas, o jo vietoj rekomenduo iau perskaityti Rey'o „La philosophie moderne, Paris, Flammarion, 1908. Ten

¹ Visi pabraukimai laiško nuoraše padaryti A. Dambrausko.

rasi aiškiai nurodyta, kokios yra problemos, kuriomis dabartin filosofija užsiima (j nedaug — štai j s rašas: problème de la matière, problème de la vie, problème de Tesprit, problème de la connaissance, problème de l'action et de la conduite). Praleista ia vis svarbiausia problema „problème de Dieu“, nes Rey'is yra pozityvistas, bet tai nieko nekenks Tamstai, nes Dievo problema Tamstai ir be to žinoma. Užtat apie kitas penkias problemas rasi daug puiki nurodym , kaip jas ži r ti ir kaip jas gvildena dabartiniai Europos filosofai...

Kit veikal rekomenduoju rus kalba, nors vardint lotyniškai „Tertium organon“ S.P.G, 1912. Jo autorius yra P. Uspienskis, labai gabus vyras, mok s sunkiausius dalykus *begalo aiškiai* išd styti. Krikš ionyb s jame irgi nedaug, bet jis yra teistas ir dalimi net teosofas. Faktiškai ir Solovjovas su Wronskiu irgi buvo sui generis teosofai. Taigi to vardo n ra ko bijotis. Tarp kit dalyk rasi pas Uspiensk labai pla iai ir moksliai išpl tot paži r apie žmonijos eig prie *antžmogio*. T savo paži r Usp. išpl toja, pasiremdamas daugiausia naujais angl veikalais. Bet rezultatai yra beveik tie patys, prie kuri buvo pri j s Wronskis jau pirm 70 met . Id ja antžmogio taip giliai šiandien yra leidus šaknis žmonijos s mon n, kad kalbant apie Dievažmog negalima apenkti ir antžmogio. Be jo sintez neb t pilna. Filosofija be sintez s — tai vieni plepalai. Dar viena pastaba: rašant kok filosofisk veikal (ypa lietuviškai), b tinai reik t prid ti ir vartojam j termin žodyn l su aiškiais išd stymais, k kiekvienas terminas reiškia. Wronskio veikalams tok žodyn gamina pranc zas filosofas Warrain'as. Mums gi nieks t žodyn nepagamins, turime tat gamintis patys“.

Nemažu A. Dambrausko nuopelnu reikia laikyti ir jo polemik vaiariais mokslo, daugiausia estetikos, klausimais. Ta polemika neš m s intelektualin gyvenim nemaža gyvumo, išjudino priešing pus , sudomino tais klausimais ir platesn visuomen . A. Dambrauskas yra polemizav s su prof. B i teologijos klausimais, su prof. V. epinskio — religijos ir mokslo santykiavimo klausimu., su prof. V. Mykolai iu, B. Sruoga ir kt. — estetikos klausimais, su dail. Vienožinskiu ir kt. — d l nuogybi mene, su J. Gobiu — pedagogikos klausimais ir t.t. Tose polemikose žymu nepaprastas A. Jakšto plunksnos miklumas ir logiskas griežtumas. —

Prel. A. Dambrauskas mokslui ir, apskritai, kult rai daug yra nusielpeln s tiek savo vairi mokslo sri i veikalais, kritikos ir polemikos raštais, tiek „Draugijos“ žurnalu ir vedamomis mokslo ir kult ros organizacijomis, tiek, pagaliau, savo gausingais patarimais jauniems mokslo m - g jams. Jis kaip mokslininkas buvo visuomet aktualus, gyvenimiškas. Savo mokslu tarnavo tautai ir Bažny iai.

Ta iau moksline darbuote A. Dambrausko nuopelnai lietuvi tautai

nesibaigia. Jis, kaip žinome, yra geriausias lietuvi katalik publicistas, žymiausias lietuvi literatūros kritikas, keli liaudžiai skiriam laikraštų redaktoriai, kapitulos prelatas ir, pagaliau, poetas, satyrikas. Bet apie tai šia proga netenka kalbėti.

A. Dambrauskas yra epochinis asmuo. Jo bendralaikis, taip pat prelatas, Maironis iškilo ir turėjo reikšmę kaip poetas, o A. Dambrauskas daugiau kaip žmogus. Jis reikia statyti šalia didžiųjų mūsų tautiškojo atgimimo patriarkų: Dr. J. Basanavičiaus ir Dr. V. Kudirkos. „Jei būtų galima pramanyti tokios svarstyklės pilietiniams nuopelnams svėrti“, sako Dr. J. Tumas, „tai, mano manymu, ant dviejų lėkščių sukrauti visokeriopai Basanavičiaus ir Dambrausko nuopelnai dažnai svyruotų. Kun. Dambrauskas, ir jo rolis lietuvi kultūros istorijoje laikau lygia su Basanavičiaus; tai mažiausia. O kartais Dambrauskas būdavo net gyvesnis mūsų visuomenės nervas“ („Užges Žiburiai“, V pusi.).

Daugeliu atžvilgių Dambrauskas panašus ir V. Kudirkai. Vienas ir antras buvo žymūs publicistai, redaktoriai; vienas ir antras stovėjo tautiško lietuvių judėjimo priešakyje — Dambrauskas lietuvi katalikų, Kudirka lietuvi liberalų; vienas ir antras buvo poetai, kurių poezija žymi daugiau turiniu, o ne forma.

Tačiau nuopelnais mokslo srityje nei Basanavičiaus, nei V. Kudirka negali su A. Dambrausku susilyginti.

A. Dambrausko, taip visokeriopai pasireiškusio, veikimas jau iš dalies yra vertintas ir iškeltas. 1914 m. jis už nuopelnus Katalikų Bažnyčiai, žymus mokslingumas, atsidavimą literatūrai, charakterio taurumą ir kitas dorybes pakeltas prelatu, vėliau susikursio Lietuvos Universiteto išrinktas garbės profesorium ir apdovanotas matematikos garbės daktaratu. Be to, vairiomis jo amžiaus, literatūrinio darbo ir kitomis progomis spaudoje buvo vertintas. Pirmasis gilesnis jo vertintojas yra St. Šalkauskis savo prancūzų kalba rašytame veikalė: „Sur les confins de deux mondes“. Jis teigiamai vertino A. Dambrauską kaip Rytų ir Vakarų civilizacijos derintoją, ypač filosofijoje. Antrą sintetinį vertinimą yra bandę duoti 1925 m. „Bare“ M. Biržiška. Jis iš dalies teigia, iš dalies neigia A. Jakštą. Priklašdamas, kad jis savo „parapinimais kritikomis“ kenkia mūsų literatūrai, vis dėlto pripažįsta jį buvus didžiuoju per visą dešimtmetį visuomeniniu mūsų kunigų akcijos vadu.

Plačiau apie A. Jakštą -Dambrauską rašyta kaip apie literatūros kritiką ir su juo šioje srityje nemaža ginčytasi, tačiau daugumo jis pripažintas didžiuoju mūsų kritiku. Daugiausia ir net keliais atvejais apie Dambrauską rašė Tumas-Vaižgantas. Be to, 1930 m., švenčiant jo 70 metų amžiaus sukaktį, minėjo beveik visą lietuviškoji spauda.

Tie vertinimai daugiau liečia A. Dambrauską kaip visuomenės dar-

buotoj ir literat . Ta iau jis kaip mokslininkas iki šiol teb ra pla iau ne vertintas.

Džiaugdamies Basanavi iaus ir Kudirkos vertinimu ir išklimu, turime apgailauti, kad dar gyvas A. Dambrauskas paskutiniu laiku yra lyg pamirštas. Apie Basanavi i ir Kudirk mokoma aukštesn se mokyklose, o A. Dambrauskas, nors to ne mažiau už anuodu vertas, nerašytas min t mokykl ietuvi literat ros program . Taigi, pageidautina, kad nors katalikai inteligentai daugiau dom t si m s tautiškojo atgimimo veteranu ir tuo atsid kot už jo tri s ir pasišventim .

II. M S MOKSLININKO ASMENYB

Ne mažiau domus A. Dambrauskas savo asmenybe ir charakterio taurumu.

Pirmiausia A. Dambrauskas mokslininkas yra lietuvis ir katalikas. Dievas ir t vyn buvo jam dvi nelygstamos vertybes, kurioms jis paskyr savo gyvenim „ moksl ir patyrim . „Pamil s gimt j žem“, sako Vaižgantas, „kun. Dambrauskas pats buvo atidav s jai savo šird , vis gyvyb , vis save. Nepasviro n karto. Ir tebestovi tvirtas, kaip senmedis, nedarydamas su nieku kompromis . Buvo ir teb ra lietuvi atgimimo pionierius. Jiems klojo ir tebekloja savo gimt sias dovanas, vis gyt j moksl , savo laisv ir karjer . Vis save paskyr Lietuvos švietimui ir jos k limumi („Vaižganto raštai, IV t., 208 pusi.).

Dambrauskas visus savo darbus skyr „ad majorem Dei gloriam!“ Tai buvo jo gyvenimo š kis. Jis savo apologetiškais raštais yra uoliausias Katalik Bažny ios gyn jas, jis kuria *krikš ionišk* men paži r sistem , jis sprendžia religijos ir mokslo problem ir randa, kad tikras mokslas n ra priešingas religijai. Jis savo gil moksl moka suderinti su nužemintu paklusnumu ir Bažny ios drausme.

A. Dambrauskas — intelektualinis tipas. Kaip Vaižgantas visk reaguoja širdimi, jausmais, taip Jakštas protu. Jo griežtas protas, geležin logika ir blaivi orientacija matyti ne tik iš mokslo ir publicistikos veikal , bet ir iš poezijos. Jis daugiau yra link s prie sintez s, negu prie analiz s; stengiasi apr pti daugel dalyk ir juos suvesti sintez . Dambrauskas, daugiau Ryt kult ros aukl tinis, savo moksle sujung visa. k rado geriausia Ryt ir Vakar kult ruose. Ne be pagrindo ir prof. St. Šalkauskis j laiko Vakar ir Ryt civilizacijos sintez s skelb ju filosofijos srityje Lietuvoje. „Ta iau tas dvasios platumas“, pastebi vysk. Pr. B - ys, „anaiptol nepaneša teologin liberalizm . Didžiosios sintez s erelis Jakštas nutupia pas V. J zaus kojas ir klauso, kaip Dievas Mokytojas kalba „T ve m s ..

Savo plačiu ir giliu protu A. Dambrauskas tarnavo tiesai; visuose jo mokslo veikaluose žymu tos tiesos meilė. Turbūt, jis taisyklei: „Amicus Plato, amicus Socrates, sed maximus amicus veritas“ niekad gyvenime nėra nusidėjęs. Tiesos meilė verta A. Dambrauskui bet koki visuomet tiesa, neveidmainiaujant, nepataikaujant. Savo nuomones atvirai ir drąsiai jis skelbė, dažnai nepasigaildamas nei aštri žodžiai, satyros. „Už pasipriešinimą“, anot Tumo, „duodavo ir pasivydamas pridavo.“

Idios karžygiu, A. Dambrausko, asmenybe puošia ir kitos dorybės, kaip kuklumas, atvirumas, nepaprastas darbštumas, susijęs su savotišku vienuoliškumu ir nemigimu viešai rodytis. Tais jodavo privalumais nevienas jaunosios kartos mokslininkas ar mokslo mėgėjas galėtų pasekti.

P a b a i g a

Sutraukus tai, kas aukščiau pasakyta, galima padaryti tokias išvadas:

1. A. Dambrauskas, aktyviai dirbęs per 40 su viršum metų, nemaža nuopelną turi mokslo srityje. Parašė visų eilės teologijos, filosofijos, matematikos ir kitų mokslo sričių veikalų, jis iškylo prieš karą pirmieji Lietuvos mokslininkų kūrėjai.

2. Moksle, ypač filosofijoje, jis yra Rytų ir Vakarų civilizacijos derintojas. Pagrindiniais teologijos ir filosofijos klausimais jis yra aristoteliškosios tomistiškosios mokyklos šalininkas.

3. A. Jakštas yra pirmasis Lietuvoje, sukūręs krikščionišką meną pažiūrėti sistemai ir, kaip literatūros kritikas, daug savo laiko turįs literatūrai takos.

4. A. Dambrauskas nuo 1906 m. iki Nepriklausomybės atgavimo stovėjo intelektualinio katalikų judėjimo pradžioje; aplink „Draugiją“ suburė žymiausias katalikų mokslo jėgas, jas skatino prie darbo, savo patarimais ir pavyzdžiu padėjo ne vienam susirasti kelius mokslui.

5. Visas A. Dambrausko veikimas ir mokslas buvo palenktas aukštesniems tikslams: Dievo garbei ir tautos gerovei. Jis buvo uolus katalikų tikėjimo tiesų ir tautos teisių gynėjas.

6. A. Dambrauskas savo tauria asmenybe, tiesos meile, pasišventimu, darbštumu ir kitais charakterio privalumais liko Lietuvos katalikams mokslininkams ir mokslo siekiantiems jaunuomenei gražiu pavyzdžiu.

Jis — Lietuvos katalikų mokslininkas Nestoras. Mes, Lietuvos katalikai, garbingam Nestoro vardą tikrai galime taikyti A. Dambrauskui-Jakštui, kuris ir savo giliai išmintimi ir gyvenimo patyrimu yra panašus karžygi Nestorui.

A. DAMBRAUSKO RAŠTŲ RAŠAS

Svarbesni straipsniai : La Doctrine de l'Eglise Russe et le Canon de l'Ancien Testament (ži r. „Revue Biblique“ 1901, 2 nr.), sukūsti šie eil nauji tyrinėjimo klausimai (cfr. M. Jugie, Histoire du Canon de l'Ancien Testament dans l'Eglise Grecque et l'Eglise de Russie, Paris Beauchesne 1909, 3 nr. — Išvestiniai Šventraščių posakiai apie Dievą („Tiesos Kelias“ 1925, 2 nr.). — Euklido V postulato kreivės ir meta-geometrijos pagrindinė kritika, kur nurodoma, kad V Euklido postulatas nėra nepriklausoma tiesa, bet atskiras bendresnis trijų persikertančių tiesių problemos žygis ir prieita prie naujos rėšios kreivės, autoriaus pavadintos postulato idomis. — Naujos trigonometriškos sistemos (Berlynas 1922), kur matematiškai nustatytos 28 vieningos (simples) naujos trigonometrijos sistemos, skirtingos nuo mūsų šiandien paprastai vartojamosios trigonometrijos ir nurodyta kelias, vedančias begalinę daugybę naujų sukrautinių (composés) trigonometrijos sistemų.

Poezija: Dainų skrynelė. 2 leid. — Tilžė 1894 ir Peterburgas 1906.

— Rudens Aidai, 2 leid., Kaunas 1911 ir 1921. — A. Jakšto „Lyrika“, Kaunas 1930. — Versažareto (esperant.), Peterburgas 1905. — Nakties matymai, Kaunas 1906. —

Beletristika: Neva juoka; neva ašaros, Vilnius 1915. — Svetimos gėlės (vertimai), Kaunas 1923. — Šypt-šypt, 1932, 2 t. — Juokais pasakytą tiesą.

Kritika: Mūsų naujoji poezija (1904—1923), Kaunas 1923. — Mūsų naujoji prozos literatūra (1904—1923), Kaunas 1923. — Meno kėrybos problemos. Kaunas 1931. —

Publicistika: Vox Americae Lituorum ad Summum Pontificem Leonem Pacam XIII nec non vitae duorum servorum Dei. Lituorum P. Andreae Rudaminae S. J. et Melchioris Ducis Giedroyc, Episcopi Samogitiensis latine et lituane primum editae, Tilžė 1900, 20 in 4°. — Glos Litwinów do młodej generacji magnatów, obywateli i szlachty na Litwie, Tilžė 1902, Kaunas 1906. — Ši brošiūra yra iššaukus daugybę replik iš lenkų šalies. — Jedno czy separatyzm. Odpowiedz krwytkom na „Głos Litwinów“. Tilžė 1903. — Trys pašnekesiai ant Nemuno kranto. Nvėštukai — Didvyriai — Lenkai, Kaunas 1906. — To Malonyb naujas Žemaičių vyskupas Pr. Karevičius, Kaunas 1914. — Kėvra pasak s A. Jakšto? Jo pastarais laikais (1924—1930) parašyt publicistiškų straipsnių rinkinys, Kaunas, 1930. — Užges žiburiai, Kaunas 1930. —

Teologija : Dvasiškoji išpažintis, Kaunas 1927. — Mokslas ir tikėjimas. Kaunas 1930. — Malgrandaj pensoj pri grandaj demandoj, Kaunas 1908. —

Matematika: Pri unu speco de kurbai linioj. koncertantaj *la* V-an Euklidan postulaton., Berlino. Moller et Borel, 1906. — Nouveaux systèmes trigonométriques par A. Dombrovski, traduit de l'Esperanto par E. Lefèvre, professeur à l'Ecole militaire de Belgique, Gand, E. Mayer, 1908. — Pri novaj trigometrijų sistemų, Berlino, Moller et Borel, 1906. — Šis tas iš humbugo ir hazardo srities. Matematiškas vieno gešeto tyrinėjimas. „Draugija“ 22 nr. — Trys garsiausiai matematikos klausimai. Kaunas 1924. — Bendras bėdas taisyklingsiems daugiakampiams ratilams brėžti. Klaipėda 1929. — Kas yra tiesioji linija? — Matematiškos slytros kiekvieniams paviršiams nuo plokščių ir kreivų nuo tiesių atskirti. Matematikos-Gamtos Darb III ir V t. — Apie sukrautines staikampes trigonometrijos sistemas, ib. —

Kalbos dalykai: Mūsų alfabeto klausimas, Kaunas, 1914, 27 in 8.

— Mūsų rašybos klausimas, Kaunas 1920, 20 in 8. — Mūsų rašytinė kalba ir jos taisytojai. 1912, 12 in 8, („Draugija“ 71—72) ir kiti „Draugijoje“ tilp filologiniai straipsniai.

Vadovėliai : Geometrijos vadovėlis dviklasėms mokykloms iš Mironovo verstas. 2 leid. — Vilnius 1918 ir Kaunas 1921. — Plokštinių trigonometrija. Pilnas sistematiškas kursas. Teorija ir uždaviniai. Kaunas 1919. — Logika, 2 leid. Kaune 1919 ir 1922. — Lernolibro de Lingvo

Internacia — Mokintuv tarptautiškos kalbos Dro Esperanto, 2 leid. Tilž 1890 ir 1908. —

Maldaknyg s: Pulkim ant keli, 3 leid., paskutinis 1922. — Melski-
m s, maldaknyg jaunimui, 6 leid. paskutinis 1929 m. — Šv. Pranciškaus
Dvasia, maldaknyg tretininkams, 2 leid., pask. 1926. — Viešpatie, pasi-
gail k m s, mald. jaunimui, Kaunas 1931. — Kristau, išgirsk mus, mald.
mažiems vaikams, iliustruota spalvotais Šimonies paveiksl liais, Berlyne
1921. — Viešpatie, apšviesk mano akis, mald. neprimatantiems, Kaune
1934. —

Bendradarbiavo A. Jakšto, Druskiaus, Kuronie io, Smidro ir k.
slapyvardžiais arba savo pavarde — „Apžvalgoj“, „T vyn s Sarge“,
„Žiny ioj“, „Vilty“, „Tautoj“, „Laisv j“, „Ryte“, „Lietuvoj“, „Lietu-
vy“, „Lietuvoj Aide“, „Židiny“, „Ateity“, „Vaire“, „Espero Katolika“,
„Revuo“ ir kt.

Biblijografija:

Liet. Univer. 1922—1927, 76 ir 312. — Vaižg'antas, Raštai IV, 169—
211. — Liet. Alb., 324—25. — „Ateitis“ 1929, 2—3 nr. — „Baras' 1925,
III. — Užges Žiburiai, 1930. — „Židiny“, 1930, Nr. 10.